

KERZAI

СЪ

ПРИТУРКА „ДОМАКИНЯ“

ПЕРИОДИЧЕСКО СПИСАНИЕ,

РЕДАКТИРОВАНО ОТЪ ЖЕНИ,

ЗА ГОСПОЖИ И ГОСПОЖИЦИ.

Списанието излиза дваждъ, на 1 и 20,
а притурката веднѣждъ, на 10 число
въсѣки мѣсець.

Директорка: ТЕОДОРА Г. НОЕВА

Годишенъ абонаментъ
прѣдплатимъ.

І. На списанието :

За България 5 лева

« странство 6 »

II. На списанието съ

притурката :

За България 7 лева

« странство 9 »

Абонати се записватъ
направо въ дирекцията на
списанието и въ всички
тѣ телеграфо-пощен. стан-
ции изъ княжеството.

Оплаквания за нередовно испращане листа приемат се само въ разстояние на единъ мѣсець отъ издаването му.

Пратенитѣ за публику-
ване ржкописи насадъ се
не връщатъ.

Писма и ражкописи, неподписани и неозначаващи истинското име на дописницата, не се приемат.

Писма исплатени не се
присматъ.

Въпреки обзвения, относещи се до госпожи и господици, публикуватъ се въ последната страница за 30 ст. редътъ.

За постоянни обявления
особенни условия.

✎ Писма, ръкописи и пари се испращатъ до: Дирекцията на Женския Свѣтъ улица Войнишка № 122 ✎

Съдържание:

За плащето. — Сждбата на женитѣ. — Една
мѣка. — Малко астрономия. — Биография на Мария Ба-
тистева. — О явлениа.

Философия.

За плачението.

Причината, за която днес ще ви говоря, госпожи и господа, за плачението, е, че ми се иска главно да ва накарамъ да отвицнете отъ да плачете лесно. Тукъ нѣма да говоря за «дара на плачението», т. е. за способността да съчувствуваме толкова дълбоко стойността и важността на нѣкое добро дѣло, на една слѣпа прѣданностъ, на нѣкое велико дѣло на искусството, отъ Бога вдъхновено, да съчувствуваме, казвамъ, всичко туй толкова живо, щото очитѣ ни неволно да се напъликуватъ съ съзни. Това е най-добрата почитъ, която човѣшкото сътворение може да отдаде на всичко добро и хубаво.

Значи, не за такова трогване, нито пъкъ и за съзритѣ, произходящи отъ съжаление или действителна скърбъ искамъ да говорѣмъ; хубаво е, да знае човѣкъ да плаче надъ злочестинитѣ

на другитѣ, на и за своитѣ собствении още
защото има нѣкои толкова силни скърби, шото
и най-хладнокръвний чловѣкъ усѣща да се за-
душва и му се подигатъ гърдитѣ, така шото
никой нѣма да помисли даже да го нарѣче «дѣте».

«Готови съзиди» се казват тѣзи, които бликватъ и текатъ въ всѣки случай, които ний ронимъ безвремѣнно и за нищожни работи и които, позволѣте ми свободното говоренѣе, намаляватъ значително величинето на изпълняваната отъ жената служба.

Има много видове съязи отъ тоя родъ. Нека вземемъ първо тия, които ровимъ отъ гнивь. Ако се не прѣдпазимъ, за да не бждемъ отвлѣчени отъ него и ако езикътъ ни не е надаренъ съ прѣимушеството да възражава съ такъва готовность, щото съвършено да запуши устата на бѣдния ни противникъ, то ще достигнемъ въ прѣпирнята си такъва степенъ, щото, като нѣма да имаме вече никакви аргументи, та не ще можемъ вече да продумама нищо, плачоветъ ни да се смѣсѣтъ съ личнитъ противъ отвлѣтника ни нападения. Нищо друго не доказва толкова ясно нашата слабостъ отгъмъ срѣдства за защита и нищо друго не е по-недостойно отъ това нѣщо.

Има пакъ други съззи, които текжтъ въ
всѣки случай по причина на нашитѣ собствени

недостатъци. Догдѣто първий видъ на плаченето бѣ опростителенъ само по туй, че страстьта съвсѣмъ ни забърква ума, създава отъ насъ една друга личностъ, едно същество, което не можемъ угроти; тия плачове особено сж непристойни за насъ. Не е ли, моляхъ ви се, смѣшно, да виждаме една млада мома да се обвзема отъ такъва мекушавостъ, щото да си жъртвува сълзитѣ, загдѣто едни-кой си нейна приятелка не ще да ѝ разбере душата, или пъкъ загдѣто не била обичана, тъй както ти желаяла? Азъ видѣхъ много такъва, които роиѣли едри сълзи, загдѣто сж се родили сто години по-късно, въ единъ вѣкъ много просташи, който никакъ не може се съгласи съ изрядната чувствителностъ на сърдцето имъ. Уви! не мислите ли, госпожи и госпожици, и не вѣрвате ли, че нашитѣ прабаби, които, както знаете пзъ отечественната ни история, съ чудесна неустрашимостъ очаквали и приемали смъртьта, не сж не веднѣжъ само завидѣ ли на бъдѣщото си поколѣние, на което сънѣтъ не би се побъркалъ отъ страшилището на смъртьта? Тѣ знаели сж, да бъдѣтъ засмѣни, даже весели и прѣдъ лицето на самитѣ си джелати. Наший душевънъ родъ не е много отдалеченъ отъ тѣхния, та ний да нѣмаме толкова куражъ, щото да прѣзираме и да прѣодоляваме надъ малкитѣ си скърби! Никого прочее не дѣйте губи време, любезни читатели, за да се допитваме, дълн сж ва разбрали или не; защото жалко и горко за тѣзи, които се спиратъ по пътя на живота, за да берѣтъ трънѣтъ на обезсърдяването и меланхолията: червейтъ на разочарованието ще го нападне и ще му изѣде всичко най-обично, най-добро, най-скжпоцѣнно. Тя ще се вдълбочи въ едно смъртоносно размишление върху туй, което се отнася за неѣ, ще се лиши отъ всичкитѣ си способности и прѣимущества и ще се загуби, безъ да се получи никаква полза за другитѣ отъ нейната самоотвърженностъ, прѣданностъ и симпатя.

Виждете, напротивъ, оная личностъ, що е прѣтърпиѣла толкова прѣмѣждия, но е въстържествувала надъ всички злочести и злини, че е готова да се изсѣе надъ тоя животъ, който всичко ѝ отнелъ и да се усмихне прѣдъ своитѣ ближни, които толкова сж ѣж накарали да прѣтърпи. Твърдѣ е възможно, хората да сж били жестоки, но тѣ не сж могли да ѝ расклатѣтъ милостивостъта. Скърбѣта не е могла да го надолѣе, а напротивъ тя ѝ послужила за усъвър-

шенствование; а като е опростила на другитѣ и е гордѣлива за прошката на Бога, то съществуването за неѣ е излѣзло хиляда пъти похубаво отъ борбата, която водила за поддържането си. Щастieto за неѣ е като ония скжпоцѣнни камъни, що нѣкогашнитѣ рицари отивали да извадѣтъ отъ дълбочинитѣ на нѣкои бездѣлни пропасти.

Има най-послѣ сълзи, на които причината е винаги «страшливостъта». Тѣ сж ония, които роимъ, за да обезорѣжимъ тоя или оня противникъ. А какво искате да сторн този човѣкъ, който, слѣдъ като е направилъ нѣколко забѣлѣжки горѣ-долѣ справедливн, вижда събѣсѣдницата си ненадѣйно да се расплаква? Злощастний човѣкъ изведнѣжъ се мисли за мѣнителъ, когато даже той не е далъ знака на нападеннето; той остава безгласенъ, защото не може да се расплаче и той и защото, колкото се продължаватъ и прѣповтарятъ забѣлѣжитѣ, толкова повече и по-изобилно текѣтъ сълзитѣ.

Кой отъ насъ не си припомнюва, че е виждалъ жени, които злоупотрѣбватъ съ тоя видъ свое оръжие, което не притѣжава нейний противникъ? Кой отъ насъ не е билъ свидѣтель на стѣсненнето и голѣмата нецехватностъ на жъртвата на туй тайно искусство, та кой би се осмѣлилъ да поддържа, че ролята на жената е съвършено почтенна?

А и най-малкитѣ дѣйствия на жената трѣбва да вдхвватъ неукорителна почитъ, за която тя да е достойна. Младостъта не исклучва достойнството; тя е даже, може би, самата възраст, по която се има нужда отъ него, та плаченнето не прилѣга на двайсегодишната възраст съвсѣмъ, тъй както и на шейсегодишната.

Старостъта скоро плаче, защото очитѣ ѣ сж изнасилени чрѣзъ цѣль редъ злини и злочести. Послѣ всѣка загуба на приятели остава по нѣкоя сълза въ очитѣ, а на старитѣ не могатъ вече да си прѣсмѣтнатъ умрѣлитѣ; тѣ, значи, иматъ за какво дѣйствително да плачѣтъ, тѣ, които сж погрѣбили толкова радости, които земята никого нѣма да отдаде. Ний обаче, за които още едва пуква зората на живота, които сме, тъй да кажемъ, още крѣпки кукли, твърдѣ често праздни отъ душа и сърдце, ний, казвамъ, трѣбвало би повечко да се скжнимъ за сълзитѣ си.

Плаченнето побърква на домашното щастие. И най-чедолубивата майка ще се умори най-

послѣ отъ едно дѣте, което обича да се развива и расплаква, за гдѣто ѝ отнематъ една играчка.

„Юшъ малъкъ характеръ“, ще каже бащата, клатейки главата си; и ще си помисли той за много играца, които животътъ отрича на хората и ще пожелае, може би, на майката, щото Богъ да ѝ надарѣ съ извънредна търпѣливостъ.

Младата мома, която по обича да се расплаква, ще бѣде напуснатъ отъ своитѣ другарци, които, твърдѣ право, ще си помислѣтъ, че такъво живѣние съ плачения и въздишки е твърдѣ печално. А! вий мислите чрѣзъ сълзитѣ си да завладѣете сърдцето на тогава, за непризнателната студенина на когото плачете? Недѣйте се тъй лъга, вѣ казваме ний: винаги едно засмѣно и весело лице е най-сигурний вашъ талисманъ; нѣма никое друго, каквото сълзитѣ, срдство, чрѣзъ което да изгубите всѣко уважение.

А по-късно, когато по реда си ще бѣдете и вий домакиня, помнѣте винаги тая истина, че опечаленитѣ и расплакалитѣ се лица сж най-голѣмитѣ неприятели на фамилярния крѣгъ. Ни минутка не може кой-да-е човѣкъ да прѣтърпи една жена, която винаги му говори съ единъ оплаквателенъ тонъ; а между това тя има правото да взема участие въ всичко, което ѝ прави дома веселъ и щастливъ. А на мъжа пъкъ не е ли възложена всичката тѣжка отговорностъ, не е ли нему повѣрена участъта, отъ която зависи благосъстоянието на своитѣ и която може, по отсъствието на грижливостъ или опитъ, отъ единъ день въ другъ да пропадне? Или же не му ли стига затруднението, което той срѣща при изпълнението като държавенъ функционеръ, длъжността му? Тойзи мъжъ влиза у тѣхъ си, съ надѣжда да си отпочине и да се наслади съ туй дълбоко спокойство, което се вмѣква до дълбочинитѣ на сърдцето ни, когато, подиръ единъ труденъ день, бѣдемъ заобиколенѣ отъ всички ония, които ни сж толкова драги... Жената би се доказала, че игнорира своята хубава мисия, ако тогава, за една нищожна причина, щѣше да рони сълзи и да се прѣдставлява на жертва! А такива има, уви! много, които го правѣтъ; о, недѣйте, за Бога, се оприличава съ тѣхъ! Не отричамъ, че животътъ ни запазва страшни удари, че сърдцето ни по нѣкога е съвсѣмъ убито; но какво хубаво зрѣлище, когато една сърдцата жена въ врѣме на испитанията,

на които се подлага при живѣ, не си отдѣля своя веселъ погледъ отъ небето! Какво достойнство въ тая спокойностъ, какво величие въ тая почивка! Това е Петръ, ходящъ по морето, но Петръ, който знае, че нѣма да потъне.

Има още едно нѣщо, което ни прѣбнитствува да си имаме сълзитѣ толкова леснотечни. Всички, каквито и да сме, принадлежимъ на обществото, защото винаги служимъ за примѣръ на по-младитѣ или по-малкитѣ отъ насъ. По-прѣдпочтително ли е прочее да ги научимъ да плачѣтъ или съ куражъ да посрѣщатъ злинтѣ и да не имъ се вдаватъ? Ний имаме вече едно достатъчно число бескръвници, побѣдени борци прѣди да сж турили кракъ въ арената, жени, прилични на трѣсти, които се люлѣжтъ и отъ най-малкото духание на вѣтреца; а послѣ съ голѣми викове изискваме родъ, по-достоеенъ за нашитѣ прадѣди, по-гордъ, по-мъжественъ. Това именно на жената прѣдлѣжи да го направи, та затуй могуществото ѝ петрѣбва да се дави въ сълзитѣ си; нека тя дава примѣра на веселостъта, енергията. Кой тогава би се осмѣлялъ да бѣде страхливъ, когато жената му показва хубоститѣ на куража?

Сждбата на женитѣ.

(Извлечението отъ съгласието „Цѣлостъ на живота“ на Дюринга).

I.

Бѣдъжността на културата въ зависимостъ отъ рѣшеніето на женския въпросъ.

Вѣроятно, когато и да бѣде, бѣдъжнитѣ хора ще захванѣтъ да различаватъ два велики културни периода въ развитието на човѣчеството, при което къмъ първия ще бѣде отнесено това назадничево състояние на същото, когато жената се е намирала още въ съвършено понижено положение. Границата между тия два периода ще бѣде тамъ, гдѣто правото както на единитѣ, така и на другитѣ (мъжетѣ и женитѣ) се окаже не само признато, но и осъществено въ дѣйствителностъ. Тѣзи задача на цивилизацията съвсѣмъ не съставлява едностраненъ въпросъ: въпросътъ е само за женитѣ, но запазва и рѣшающе значение и за мъжетѣ. Самиъ животъ изисква, щото да се възвисѣ задържаемото до сега развитие на женскитѣ сили и способности и съ това да се даде свободно проявление на същитѣ въ краткия, но цѣлненъ животъ за човѣка. За примѣръ ний ще напомнимъ само за това душевно напрѣдване, което трѣбва да се получи като резултатъ на свободното съшествуване на

женскитѣ форми на мислитѣ и чувствата, при все-странното участие на женитѣ въ всичкитѣ сфери на живота. Въ сегашно врѣме едва може да се забѣлѣжи, даже въ най-леснитѣ редове на литературата, тѣзи независимостъ, която би поставила за своя задача да прѣдвигне напредъ всичко, което съставлява собствено женско. И това не е удивително, безъ да се гледа на прѣвѣсходнитѣ творения, образци на които сѣ дали женитѣ; защото една литература само не може да покаже на прѣвъ планъ това, което въ дѣйствителния животъ е още на заденъ. Могло ли е да бѣде полезно изображението на любовта, отъ естествена и духовна точка на гледишето отъ съврѣменнитѣ жени тогава, когато сами тѣ продължаватъ да съществуватъ въ такива условия, които не допускатъ всичката пълнота на тѣзи страна на живота, която ще стане фактъ едва не слѣдъ цѣли още вѣкове? Този видъ пълнѣвъ прѣпятствува не само на външнитѣ проявлениа, но и на вътрѣшната независимостъ на чувствата и волята. Искусственото стѣснение на душата още по-силно стѣснява външния начинъ на живота. Ако жената отъ нашитѣ съврѣмени условия не била би осѣдена съ всичкото си свое същество да стои въ пасивностъ, то активното развитие на нейнитѣ природни свойства достигло би до такъвъ размѣръ, за който въ настоящее врѣме е възможно съ голѣмъ трудъ да си составимъ удовлетворително прѣдставление. Благодарение на таквата активно участие на женитѣ, изчезналъ би едностранчивий отпечатѣтъ, който тѣгне сега надъ живота и душевната дѣятелностъ на народитѣ. Идеалитѣ прѣстанали би да бѣдѣтъ едностранни мъжски; стрѣмленieto на женитѣ не би се остановило само на себе си, но придало би значение и идеално прѣдставление на цѣлитѣ на личния и общественъ животъ. Както и да е, ний нѣма да захванемъ да изслѣдваме подробно тѣзи надѣжди на бѣдѣщето; ний искаме само да напомнимъ, че значителното измѣнение, въ смисълъ на по-благородна човѣчностъ, е възможно само при условие, ако женитѣ се освободѣтъ отъ смѣстующитѣ въ сегашно врѣме подчинения и опекуинства и ако имъ се дадѣтъ еднакви права съ мъжетѣ.

12 X 94 г. г. Вратца.

Георгица Хр. Георгиева.

Една майка.

(отъ Андерсена).

I.

Било зимно врѣме. Слънцето залѣзвало или пѣкъ било покрито отъ чернитѣ облаци, а вѣтрѣтъ свирѣлъ вънъ силно и градѣтъ биялъ отъ врѣме на врѣме стѣклата на прозореца.

Една млада майка сѣдѣла при лѣглото на чедото си, което поблѣднѣло и сѣ затворени очи мжчно дишало, като че всѣко му дхание било една въздишка; то имало на челото си повече бръчки, отколкото години.

Всѣки, който би хвърлилъ единъ само погледъ върху лицето на майката, можелъ да распознае, че тѣжка болѣзнь ѣжъ вътрѣшно раскжсвала. Тя си гледала болното сѣ една безгласна, като отчаянието, скърбъ; тя не бѣ спала отъ три нощи насамъ.

По едно врѣме похлопали на вратата.

— Влѣзь, казала майката.

Вратата се отворили и пакъ се затворили безъ ни най-малкъ шумъ. Опекалената майка, като не чула стѣжикитѣ на посѣтителя, обѣрижала се, да види.

Тогавя тя видѣла да приближава единъ испусталѣлъ старецъ, покритъ сѣ една сукнена, като оная на кошегѣ, покривка.

Тя била една вѣтха и дрипава дрѣха: той нѣмалъ, види се, друга да си облѣче. Той билъ още босъ, та за туй навѣрно вървѣлъ по земята безъ никакъвъ шумъ. Ималъ видъ на скелетъ и билъ мълчаливъ.

А тѣй като старецѣтъ трѣнерѣлъ отъ студа, то и за това, може би, мълчалъ; дѣтето пѣкъ, откакъ бѣ влѣзълъ той, заспало още по-дълбоко, та майката ставжала да покладе огъня, за да посѣживи замръзжлия старецъ.

Послѣдний завзелъ мѣстото ѣ и почналъ да люлѣ дѣтето, като пѣялъ сжщеврѣменно една нѣсенъ смъртоносно жална въ неизвѣстенъ езикъ.

— Нѣли е истина, че ще го спасѣмъ? казала майката, като се обѣрижала къмъ мрачния гостенинъ.

Той сѣ главата си направилъ знакъ, който не означавалъ нито *да*, нито *не*, и се усмихнѣлъ по единъ страненъ начинъ.

Майката снела си очитѣ и едри сѣззи взели да се търкалятъ по бузитѣ ѣ, а главата ѣ натѣгнѣла къмъ гърдитѣ ѣ.

Старецѣтъ продължавалъ да люлѣ дѣтето, като ѣжъ успокоявалъ сѣ това. Уморената вече майка, огрѣна отъ огъня и истощена отъ скръбъта, неволно се отпуснѣла и прѣдала за кратко врѣме въ дълбокъ сънъ; отъ три денонощия насамъ не бѣ ни ѣла, ни спала. По едно врѣме тя се събудила уплашена и замръзжля.

— А гдѣ ли е старецѣтъ? пѣвчала.

Той не билъ вече тамъ.

Майката се спуснѣла къмъ люлката. — Злочеста майко! . . . Сънѣтъ ти подпомогналъ на Смъртъта; братията се подпомагатъ единъ други. Старецѣтъ бѣше откраднѣлъ дѣтето.

II.

Въ сжщия моментъ вѣтхий часовникъ, който висѣлъ на стѣната, като че се развързалъ, махалото му слѣзло до потолка и се спрѣло.

Оттаткъ, далечъ, се чулъ гласѣтъ на кукумѣвката.

Майката, облѣчена въ тънки дрѣхи, съ расплѣтена коса, скокнѣла внѣ отъ кжщата съ викоуе:

— Чедо мое! Какво станж дѣтето ми?

Една висока жена, която, облѣчена въ черна и дълга дрѣха, расхождала се по сиѣга изъ улицата срѣщу кжщата ѣ, казала ѣ:

— Безумна жено! оставила си Смъртъта да влѣзе при тебе и ти прѣспи дѣтето, вмѣсто да го испждишъ. Заспала си въ негово присжтствие — нѣщо, което желасше и той: да си затворишъ очитѣ. Тогива той го откраднж. Азъ го видѣхъ да бѣга съ всичката си сила, носящецъ дѣтето ти въ ржцѣтъ си. Той тичаше бързо като вѣтеръ, и каквото открадне Смъртъта, никога не го вжврѣща назадъ, злочеста майко, никога!

— О, покажи ми само нжтъ, по който избѣга, извикала майката, че азъ ще го намѣриж.

— Наистина, за мене нищо не е по-лесно отъ това, казала черната жена, но, прѣди да направѣмъ това, искамъ да ми испѣшъ всичкитѣ пѣсни, които ти пѣше, когато люлѣше дѣтето си здраво на люлката. Азъ съмъ Нощта.

— Испѣвамъ ти ги всички отъ първата до послѣдната, казала майката, по другъ нѣтъ, по-късно. Остави ме вече да си минж; може би ще ги срѣщнж и ще си намѣриж дѣтето.

Нощта обаче не продумала нищо и се показала неотстжчива. Тогава горката майка, просълзена и трѣнеряща, взела да пѣе; охканята ѣ съставлявали ритмата на стиховетѣ, и тѣ се пѣяли съ такъва обичъ, щото можели да въскрѣснжтъ мъртвецъ, а не да прѣспнжтъ събудения. Тя пѣяла:

— Заспи, любезно чедо,

Очи си уморени затвори.

Денъ-нощъ лѣглоуо

Не ти напушамъ азъ, спокойно спи.

— Спокойството, сънъ ми си

Ти, щастье, радость, всичко си за менъ.

Надѣждитѣ ми златни

Въ тебе сж, живѣѣж си за тебъ.

— Кога же се събудишъ

И се усмихнешъ, мислѣж си тогазъ:

Ахъ, ако те изгубиж,

О!

Гласѣтъ на майката се прѣчупилъ отъ порой слъзи, като крѣхкото клонче на лале подъ тѣжипата на многото роса, а тя почнѣла да плаче и охка.

— Стига, казала Нощта трогнжта. Злочеста жено, ти свърши тамъ, отгдѣго трѣбваше да почнешъ . . . Потегли направо къмъ оная тъмна гора на кипариситѣ; тамъ видѣхъ да влиза Смъртъта заедно съ чедото ти.

III.

Спуснѣла се майката и пристигнѣла тамъ, но верѣдъ гората нжтътъ се раздѣлялъ на двѣ. Тогава тя се спрѣла, чудеки се, кой отъ двата да улови: она на дѣсно или другия на лѣво.

Точно тамъ, гдѣто нжтътъ се расклонявалъ, растѣлъ единъ голѣмъ глогъ, който пѣмалъ вече нито цвѣтя, нито листове, защото било зимно врѣме. Той билъ покритъ съ ледове, а по клончетата си още носѣлъ такива вмѣсто цвѣтя.

Майката казала на глога:

— Да не си видѣлъ Смъртъта да мине прѣзъ тука съ дѣтето ми?

— Да, отговорилъ трѣливиъ глогъ; но пѣма да ти кажж по кой нжтъ трѣниж, прѣди да ме истонлишъ въ гжрдитѣ си, защото и змрѣзижхъ.

Майката, безъ ни най-малко да се двоуми, колѣнчила и прѣгърнѣла глога, който притиснѣла надъ гжрдитѣ си. Ледоветѣ се стоявали, а трѣветѣ пробождали гжрдитѣ, отъ гдѣто кръвъта бликвала въ едри капки.

Но постепенно, догдѣто гжрдитѣ на майката се раздирани и раскрѣвявали, на глога израствали хубави зелени листове и прѣкрасни червеникѣви цвѣтя. Толкова горещо е сърдцето на майката!

Тогава вече глогѣтъ ѣ показалъ нжтъ, по който трѣбваше да върви.

Тя се затекла бързо по него като слѣпчева лжчъ, а подиръ малко достигнѣла до брѣга на едно голѣмо езеро, на което нито ладия, нито корабче се виждало. Езерото било до толкова замрѣзнжло, щото невъзможно ѣ било да го мине плувайки, и толкова пѣкъ течнo, щото да не може го прѣминж пѣша. Тя изгледала наоколо си: наширъ езерото бескрайно, като мисълъта. Злочес-

стата майка падна на колѣни и подигна съ просба ржцѣтъ си къмъ Бога, съ надѣжда че Той ще направи нѣкое чудо за неѣ.

IV.

— Недѣй се надѣва за невъзможното, казала ѣ перейдата на езерото, като си извадила бѣлата глава надъ водата; нека видимъ да ли и двѣтъ заедно ще можемъ да сполучимъ това. Обичамъ да събирамъ драгоцѣни камѣни, а очитѣ ти сѣ най-хубавитѣ, отколкото такива сѣмъ виждала до сега; приемашъ да се расплачешъ надъ водитѣ ми до толкова щото да ти паднатъ очитѣ? Защото по такъвъ начинъ сълзитѣ ти ще се обърнатъ въ бисери, а очитѣ ти въ елмази. Подиръ това ще те прѣнесъ на отвѣдния ми брѣгъ, на голѣмата и топла зимна градина, гдѣто живѣе Смъртта и гдѣто обработва дървесата и цвѣтата, всѣко едно отъ които прѣдставлява единъ човѣшки животъ.

— О, само туй ли искашъ? казала бѣдната майка. Всичко, всичко ти давамъ, за да измѣришъ дѣтето си!

И почна да плаче, да плаче до толкова, щото, като се исчерпили вече сълзитѣ ѣ, най-послѣ очитѣ ѣ паднали; първитѣ бѣхъ се обърнали вече на бисери, а и послѣднитѣ, щомъ паднали въ езерото, обърнали се въ елмази. Тогива перейдата на езерото прострѣла си ржцѣтъ, уловила съ тѣхъ майката и въ единъ мигъ ѣ завела на насрѣщния брѣгъ. Тамъ се въздигалъ палатътъ на живитѣ цвѣта. (Слѣдва)

Малко астрономия. споредъ Фламариона.

(Продължение).

Нека отидемъ още по-далечъ, до сто милиона милиарди левги. Свѣтове слѣдватъ подиръ свѣтове, слънца подиръ слънца; слънца несравнено по-големи и то—тѣжки отъ нашето, свѣтове чудесни, освѣтивани и стоплявани отъ множество слънца същевременно; свѣтове многоцвѣтни, около които се въртятъ три слънца отъ разни шарове, единия синъ сапфировъ, другия зеленъ змруденъ, третия червенъ рубиновъ. Огиваме винаги по-далечъ до самата звѣзда, записана въ списъка за небеснитѣ свѣтила въ Groombridge подъ № 1830; тя е вече за насъ една свѣтлива точка надъ тъмното небе, но тая свѣтлива точка е едно грамадно слънце, което свѣти на разстояние двайсетъ и седемъ *три милиона* левги отъ тукъ.

Нека достигнемъ най-послѣ до самитѣ граници на видимата вселенна, видима за телескопа, разбира се; и тамъ, отвѣдъ пощитѣ пустини, ще на-

мѣримъ друга *вселенна*, състояща се отъ хиляди и хиляди свѣтове и слънца. Ако, като прѣминемъ тая втора вселенна, се вмѣкнемъ по-навѣтрѣ въ беспрѣдѣлното пространство, ще намѣримъ трети, послѣ четвърти, пети и т. н. миръ. Както по-прѣди бѣхъме видѣли, че планети слѣдватъ подиръ планети, слънца подиръ слънца, тѣй сѣщо и сега видимъ, че вселенни слѣдватъ подиръ вселенни. Продължавайки да вървимъ винаги напредъ, винаги по една и сѣща посока, *никога* не ще можемъ достигна до *края* на туй пространство, *никога* нѣма да намѣримъ границитѣ му, нѣма да се намѣримъ *ни на една дажъ крачка* по напредъ, защото и самата вѣчност не би надвила на туй беспрѣдѣлно пространство.

* * *

А какво става съ Земята ни изъ туй пространство? Тя, изолирана въ него, не е, освѣня една играчка за мирскитѣ сили. На едно разстояние отъ 37 мил. левги, тя си свършва обиколката около слънцето въ 365 дѣня, 6 часа, 9 минути и 10 секунди, съ бързина 643000 левги въ дѣнь, 26800 левги въ часъ, 29450 метра въ секунда, бързина нужна, за да се държи на сѣщото сръдне разстояние отъ огнището, което ѣ стоплюва и освѣтвива. Ако би била тѣзи бързина по-голема, то би послѣдвало паданieto на Земята върху Слънцето; ако би била по малка, то нашата планета щѣше постоянно да се отдалечава отъ централната звѣзда.

На едно такова движение подложена Земята ни привлича Луната, а тя пъкъ се притеглява отъ Слънцето. Трѣбва ли прочее тѣзи звѣзда да се разглежда като неподвижната точка, центрътъ на тяжестта на нашата вселенна?

Безсъмѣнно не, защото и тя съ цѣлата си система отъ своя страна се притеглява къмъ Херкула. Но да ли тая неподвижна точка ще бѣде Херкулъ? Не. Ще ли ѣ намѣримъ въ малкото съзвѣздие на Персея или въ съзвѣздието алфа на Центавра? Пакъ не. А въ млѣчния пътъ, съставенъ отъ 18 милиона слънца? Тоже не, защото и тия 18 милиона слънца се прѣмѣстватъ по сѣщия начинъ.

Тая неподвижна точка ни избѣгва, колко ѣ повече търсимъ; тя не сѣществва нийдѣ! Всичкитѣ звѣзди сѣ надарени съ движение. Собственното движение на звѣздата алфа на Центавра надминава 148 милиона левги въ годината; онова на 63-а на Цигна е 370 мил. левги въ годината, повече отъ единъ мил. левги въ дѣнь. Бързината на звѣздата алфа на Цигна е 500 мил. левги въ годината; оная на звѣздата 1830 отъ Groombridge—вѣй списъкъ достигва до 2590 мил. левги годишно, 7 мил. левги въ дѣнь, 115000 километра въ часъ, 320000 метра въ секунда!

Тия движения се причиняватъ и поддържатъ отъ вселенската тѣжина. По всичкото пространство свѣтоветѣ и слънцата чувствуватъ взаимното влияние и се притегляватъ взаимно. Изъ туй беспрѣдѣлно пространство тѣ всички тичатъ, гонѣтъ се,

хвърчатъ, спускатъ се къмъ единъ неизвѣстенъ, край, който никога не могатъ достигнѣ. Отъ всичкитѣ страни на небето, слънца, планети, луни, купове звѣзди и пр. беспрѣстанно се валижтъ, търкалятъ се, падатъ, кръстосватъ се, притѣгловани по притѣглящото се отъ всѣко едно отъ тия тѣла отдѣлно и отъ всички заедно свойства на притяжението.

* * *

Тоя видимъ свѣтъ е съставенъ отъ невидими атоми (недѣлими части на тѣлото). Въ дѣйствителностъ туй, което ний наричаме материя, вещество, не съществува. Всичко, каквото ний видимъ, всичко, каквото пипаме, е едно съединение на молекули, които не се допиратъ и които сѣ подложени на едно постоянно движение.

Тѣлата ни, споредъ изражението на Фламариона, «сѣ души, облѣчени въ въздухъ». Стѣнитѣ, металитѣ, камънитѣ, самата почва, на която се толкова довърчиво стѣпваме не сѣ нищо друго, освѣнъ единъ сборъ отъ атоми, които сѣ подложени на вѣчно движение. На водорода всѣка молекула (съединение на нѣколко атоми) е снабдена съ едно движение, трѣпане въртене *два километра въ секунда!*

А какво нѣщо е молекулата? какво пъкъ атомътъ? Сподучило се, шото чрѣзъ разни механически срѣдства да се раздѣли на хиляда равни части единъ милиметръ на нѣкоя стѣклена плоскостъ. Колкото малки и да сѣ тия части, пакъ може обаче да се тури между двѣ отъ тѣхъ тѣлото на нѣкоя инфузория, болято нѣма да се допира никакъ о границитѣ на дѣлението. Слѣдователно туй живо същество непрѣмънно трѣбва да съставлява най-малко една хилядна отъ милиметра. То има нерви, мускули, членове, направени отъ клѣтки, които сѣ съставени отъ молекули. Като си прѣдположимъ, че тѣ съставляватъ стотната частъ отъ обема на тѣлото и приемемъ, че тѣ сѣ отдѣлени една отъ друга съ еднакви разстояния, намираме, че тѣ съставляватъ частъ отъ милиметра.

Колкото бескрайно малки и да сѣ молекулитѣ, атомитѣ обаче сѣ още много по-малки. А при туй *реалността*, самата, единичната реалностъ се състон въ него; това е то невидимото, което не подпада на никое отъ нашитѣ чувства и което нашия умъ не може да си въобрази.

Видимата прочее и непостоянната вселенна е съставена отъ невидими атоми, тоже непостоянни. Тя е поставена въ празното пространство, върти се, търкаля се изъ него, управлявана, направлявана, поддържана отъ една невидима Сила. Тая невидима Сила е Богъ!

* * *

Богъ!

Издигайте се чрѣзъ мисълта до разнитѣ области на беспрѣдѣлното пространство; издигайте се до тия звѣзди, които се спускатъ въ пустинитѣ

на тая празнота: идѣте още по-далечъ, по-високо винаги, Excelsior! Като достигнете до тия височини, които разстройватъ и най-силното въображение, поспрѣте се малко и се поразмишлѣте върху сътворението на цѣлия свѣтъ; въобразѣте си милионитѣ, биллионитѣ свѣтове, звѣзди, слънца, които населяватъ пространството, послѣ прѣнесѣте се къмъ туй Същество, което не е имало начало, а нѣма да има и край, което е направило всичко отъ нищо, което по силата на словото си само направило да свѣтнатъ безднитѣ на тъмнитѣ и нехвърлило свѣтовѣ въ туй бескрайно пространство. Вдѣлбочете се въ разсъждения за бескрайнитѣ Му съвършенства, за неограничената Му мадростъ, за безмърната Му величественностъ. Какви думи ще намѣрите, за да го похвалите? Не ще ли му се поклоните верѣдъ важноста и смиренността на тишината; не ще ли употребите езика Давидовъ или Исаевъ, за да прославите величнето Му? Каква дума ще бѣде достойна за Неговото величие; какво изражение ще може да изрази Неговата сила?

Недѣйте търси. Той самъ е турилъ на устиятъ ви думата, която иска да слуша отъ васъ — създадения Си. Тойзи Богъ, който основи свѣтоветѣ и прѣдначерта свѣтлия пътъ на звѣздитѣ. Тойзи самъ, казвамъ, ви е прѣпорѣчилъ да му казвате: *Омне панте, иже еси на небесахъ!*

София.

Една любителка
на Астрономията.

Биографията на Мария Башкирцева.

(Продължение отъ 20 брой).

Послѣ следватъ тия линии, които извличаме отъ къмъ края изъ тукъ-тамъ:

Понеделникъ, 11 Юлий. — Починахъ да се цѣримъ. При туй съмъ много спокойна, даже и въ работата си, която отива по добръ . . .

Вторникъ, 12 Августъ. — Съ една дума, приятелю мой, това значи, че съмъ болна. Влача се, боримъ се; но тѣзи сутрини помислихъ си, че настанѣ вече врѣмето да се прѣдамъ, т. е. да лѣгнѣ и да не работѣмъ вече нищо. Тукатен обаче придобихъ нови сили, та усѣтихъ се въ положение да потърсѣмъ нѣщо за картината си. Слабостта и занимаването отдалечаватъ ме отъ реалния свѣтъ; азъ никога не съмъ го разбрала сътакъва ясностъ, ясностъ по-голяма отъ обикновенната.

Ходихме да вечериме слѣдъ излизанieto си отъ дома на Bastien-Lepage, който винаги си е лѣгналъ, но има лице спокойно и очи бистри. Той има сини очи, на които особенната хубостъ стон погорѣ отъ обикновенната. Разбирате ли ма? Очи, които сѣ видѣли Жанна д'Аркъ. »

1) Първата по-хубостъ и искусство, образцовата на поменуванния достопащевенъ артистъ картина, прѣставляюща орлеанската дѣвица.

Срѣда, 1 Октомврий. — Здравнето на Bastien-Lepage-a отъ день на день се по влошава. Азъ пъкъ не могъ да работѣя. Картината ми не ще може да се свърши.

Ето, ето, ето! Той си отива, а при това и страда много. Когато нѣкой достигне до това положение, то той виси вече надъ насъ; случватъ се дни, прѣзъ които азъ се чувствувамъ така. Вижда нѣкой, разбира се, хората, тѣ му говорѣтъ, той отговаря, но не е вече на земята; една спокойна индиферентностъ, неболѣзненна, малко прилична на сънъ, причиненъ отъ амонъ. Най-послѣ умира. Азъ отивамъ при него по навикъ; той е като една сѣнка, а и азъ съмъ станъла на половина като сѣнка; за какво ми е? Да, той умира, а това ми е все равно; не му смѣтамъ нищо, то е нѣщо, което си заминава. Всичко въпрочемъ е свършено, всичко е свършено. Ще ме погребѣтъ въ 1885 год.

Четвъртъкъ, 16 Октомврий. — Имамъ силна трѣска, която страшно ме истощава. Цѣлия день прѣкарвамъ въ салона, расхождайки се отъ фотейла до канапето и обратно. Не могъ да излизамъ, но бѣдний Bastien-Lepage излиза си; той кара да го привеватъ тукъ, настанява се на фотейла, съ крака прострѣни на възглавница; азъ сѣдѣхъ при него на другъ фотейлъ, и така прѣкарваме врѣмето си до шесть часа. Облѣчена съмъ въ дантели и кадифе; всичко отгорѣ ми е бѣло, но отъ различенъ бѣлъ шаръ; очитѣ на Bastien-Lepage-a разглеждатъ всичко това съ удоволствие: «О! ако можехъ да рисувамъ!» казва той. Азъ пъкъ: да свърша тѣзгодишната си картина!

Понеделникъ 20 Октомврий. — Въпрѣки че врѣмето е прѣвѣсходно, Bastien-Lepage дохажда тукъ вмѣсто да иде въ гората. Почти не може вече да ходи; братъ му го поддържа, носи го. И щомъ веднѣжъ се настани на фотейла, бѣдното момче не може вече да мръдне отъ слабостъ. Горко ни! И колко на нагледатъ и се грижатъ занасъ пазачитѣ ни! Емилъ е чудесенъ братъ: той носи на рамото си Юли до третия етажъ. Азъ, въ лицето на Дина ¹⁾ срѣщамъ сѣщата прѣданностъ. Отъ два дена насамъ лѣглото ми стои въ салона; но тѣй като послѣдний е голѣмъ и раздѣленъ на нѣколко отдѣления чрѣзъ завѣси, разни украшения и пианото, то първото не може и да се види изъ него Твърдъ мажно се кача по стѣлбата.»

Тука се е спрѣло перото на Мария Башкирцева. Единпайсе дени подиръ това, на 31 Октомврий 1884 год., тя прѣдаваше духъ Господу.

Юлий Bastien-Lepage послѣдва ѣъ подиръ нѣколко дена въ гроба.

¹⁾ Братозчедка на Г-ца Башкирцева.

MALADIES SECRETES

impotence, sont guéries avec sûreté. Traitement par lettre après l'envoi d'informations spéciales qui soient accompagnées de timbres-poste pour la réponse. Se diriger à l'adresse:

OFFICE SANITAS
57, Boulevard de Strasbourg
PARIS

EPILEPSIE.

crampes, Neuralgie, sont guéries complètement d'après une méthode unique, mille fois éprouvée.

Traitement par lettre après la remise d'un rapport circonstancié, contenant timbres-poste pour la réponse.

Se diriger a:

OFFICE SANITAS
57, Boulevard de Strasbourg
PARIS

ЕКОНОМИЧЕСКИ САПУНЪ

НА

ХР. ИВ. РИЗО,

награденъ съ златенъ медалъ въ I то Българско Земледѣлческо-Промышленно Изложение въ Пловдивъ.

Прѣпочитайте винаги сапуна, който къмъ едната страна носи бюста на Н. Ц. В. Фердинандъ I Български князь, а къмъ другата — надписъ: сапунена фабрика, първо качество — Христо Ризо, Варна.

LE FOYER

DOMESTIQUE

JOURNAL pour la FAMILLE

Publie chaque semaine des articles inédits sur tout ce qui intéresse le cercle de la famille: éducation, morale, hygiène, économie domestique. Il vient d'inaugurer un service timbrologique destiné à rendre d'excellents services aux amateurs. Il fait également une large place à des productions littéraires de nature à délasser en instruisant. Sa tendance et son esprit le recommandent tout spécialement aux mères de famille et à la jeunesse. Il peut être mis entre toutes les mains et chaque de ses années représente un cadeau d'étrennes aussi utile qu'attrayant, sous forme d'un beau volume de plus de 600 pages, relié dans un emboîtement spécial.

L'abonnement est de 6 fr. pour l'année et 3 fr. pour 6 moi

Demander à M M Attinger Frères, Neuchâtel,
des livraisons specimen gratuites